

Komisia MZ SR pre zabezpečenie kvality v rádiodiagnostike, radiačnej onkológii a v nukleárnej medicíne

Predseda : doc et doc. MUDr. Viera Lehotská, PhD.

Členovia : Doc. RNDr. Denisa Nikodemová, PhD.
Doc. MUDr. Ivan Vulev, PhD.
Doc. RNDr. Martina Horváthová, PhD.
RNDr. Karol Böhm, PhD.
Doc. MUDr. Pavol Dubinský, PhD.
Prof. MUDr. Ivan Režňák, PhD.
MUDr. Alena Kállayová
Mgr. Zgola

Komisia vznikla v máji 2002 za účelom implementácie predpisov EÚ, týkajúcich sa ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením a zabezpečenia kvality pri aplikácii ionizujúceho žiarenia v medicíne, do právneho systému SR. Má schválený štatút, rokovací poriadok a harmonogram práce.

Cieľom činnosti Komisie je :

- Stanoviť obecné princípy radiačnej ochrany pri ožiarení pacientov a zdravotníckeho personálu v rámci medicínskej diagnostiky a terapie.
- Stanoviť požiadavky na výcvik a vzdelávanie zdravotníckeho personálu a na kontrolu používaných zdravotníckych zariadení prostredníctvom zavádzania a usmerňovania programu kvality v rádiológii.
- Preverovať a organizovať audity kvality ako podklad pre znižovanie dávok pacientov a personálu v rádiológii
- Vypracovávať metodické postupy a odborné usmernenia pre zabezpečenie a hodnotenie kvality na rádiologických pracoviskách

Komisia spracovala nasledovné dokumenty :

- 1) Podklady pre zákaz rádiografíe
- 2) Princípy kontroly kvality na mamografických pracoviskách
- 3) Indikačné kritériá pre zobrazovacie metódy
- 4) Odborné usmernenie pre preventívne mamografické vyšetrenia
- 5) Vypracovanie odborných usmernení pre zabezpečenie kvality a funkčnosti prístrojov pre radiačnú onkológiu

- 6) Návrh osnovy výukových programov v oblasti radiačnej ochrany pri lekárskom využití ionizujúceho žiarenia.
- 7) Odborné usmernenie MZ SR pre realizáciu programu mamografického skríningu nádorov prsníka
- 8) Realizácia nezávislého korešpondenčného dozimetrického auditu na pracoviskách radiačnej onkológie
- 9) Príprava odborného usmernenia pre skrínigovú mamografiu na základe výsledkov auditu na 59-ich mamografických pracoviskách v SR a ich vybavenia pre kontrolu kvality

Okruhy činnosti Komisie :

- 1) Vytypovanie priorít pre usmerňovanie systému radiačnej ochrany pacientov a personálu prostredníctvom programov zabezpečenia kvality v oblasti:
 - a) *Rádiografie*
 - b) *Mamografie*
 - c) *Jednotlivých modalít rádioterapie*
 - d) *Počítačovej tomografie*
 - e) *Intervenčnej rádiológie a kardiológie*
 - f) *Konvenčných zobrazovacích metód*
- 2) Obmedzovanie výkonov využívajúcich ionizujúce žiarenie pomocou zavedenia indikačných kritérií pre zobrazovacie metódy v súlade s nariadeniami EÚ.
- 3) Príprava požiadaviek na modernú výučbu radiačnej ochrany v rámci harmonizácie vzdelávania špecializovaných zdravotníckych pracovníkov v krajinách EÚ.
- 4) Stanovenie a používanie národných referenčných úrovní pre usmernenie rádiodiagnostických vyšetrení.

Mamografia

Program zabezpečenia kvality v rádiológii začala komisia uskutočňovať na mamografických pracoviskách. Dôvodom výberu tejto modality bol nárast karcinómov prsníka a možnosť nadviazať na 1.etapu mamogramu, ktorý organizovalo MZ SR. Táto činnosť nadväzovala na účasť členov Komisie v medzinárodnom projekte MAAE na zlepšenie kvality zobrazenia a optimalizáciu dávok žiarenia na mamografických pracoviskách východnej a strednej Európy, konanom v rokoch 2000-2003.

Po písomnej informácii všetkým mamografickým pracoviskám a riaditeľom zdravotníckych zariadení, komisia uskutočnila informatívnu schôdzu pre vedúcich pracovníkov (lekárov, asistentov) rádiologických pracovísk, dňa 11.9.2002 v Bratislave (84 účastníkov). Jej výsledkom bolo, že 42 pracovísk si zakúpilo potrebné zariadenia k začleneniu sa do auditu (senzitometer, denzitometer, akreditovaný fantóm RMI 156). Následne sa v rokoch 2004-2007 uskutočnilo 6 inštruktáží pre lekárov a rádiologických asistentov (spolu 130 ľudí) v Bratislave na OÚSA, v Banskej Bystrici, v Žiline a v Košiciach inštruktáž mala teoretickú

(spoločnú) a praktickú časť (zvlášť pre lekárov a zvlášť pre rádiologických asistentov). Preberalo sa jednotné hodnotenie snímok, práca s meracími prístrojmi a s fantómom, práca s protokolmi. Školení sa zúčastnilo spolu 95 rádiologických asistentov, 70 rádiológov.

Vyhodnotenie 1.kola auditu sa uskutočnilo dňa 21.9.2004 v posluchárni SZU. Vyhodnocovalo sa 42 pracovísk dlhodobu zapojených do programu. Hodnotili sa technické parametre, údaje o radiačnej záťaži a kvalita snímok (Doc. Nikodemová a Doc. Slobodníková so svojimi skupinami).

Vyhodnotenie 2.kola auditu sa uskutočnilo v 3.štvrtroku 2005.

Vyhodnotenie 3.kola auditu sa uskutočnilo v septembri 2007.

Na základe prevedených auditov, komisia pripravila „**Odborné usmernenie pre vykonávanie preventívnych mamografických vyšetrení**“ **uverejnené vo Vestníku MZ SR, č.28222/2005, roč. 53, november 2005**. Na základe získaných výsledkov auditu uskutočnila nápravné opatrenia na tých pracoviskách, ktorých hodnotenie nebolo v súlade s požadovanými predpismi EU.

V súlade s novou Európskou legislatívou pre mamografický skrining a výkon klinických auditov na rádiologických pracoviskách (EU 2009) bol vypracovaný návrh „Odborného usmernenia pre poskytovanie a vykazovanie výkonov mamografického skriningu nádorov prsníka na Slovensku“, ktorý bol predložený Ministerstvu zdravotníctva. Bola vytvorená pracovná skupina pri Komisii, ktorá vypracovala základné materiály pre uskutočnenie skriningu, navrhla organizačné a materiálne podmienky a pripravila stretnutie zainteresovaných odborníkov, zástupcov poisťovní a Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

Zabezpečenie kvalitnej diagnostiky nádorových ochorení prsníka je možné len pri kvalitnom technickom vybavení mamografických pracovísk, zabezpečenia realizácie a kontroly programu kvality zobrazenia a usmernením špecifickej odbornej prípravy a výučby lekárov rádiológov a rádiologických asistentov v teoretických aj praktických otázkach vykonávania mamografických skriningových vyšetrení a plnenia požiadaviek programov kvality.

V roku 2011 Komisia vypracovala dokument „Vytvorenie mamografického skriningového pracoviska z preventívneho alebo diagnostického pracoviska“, ktorého súčasťou bolo:

- podmienky vstupu a účasti vypracované pracovnou skupinou Komisie v spolupráci so SECCAMA,
- zabezpečenie interdisciplinárnej spolupráce odborníkov v oblasti diagnostiky nádorov prsníka a pracovnej skupiny komisie,
- požiadavky na odbornú spôsobilosť zdravotníckych pracovníkov,
- požiadavky na materiálno-technické vybavenie mamografického skriningového pracoviska,
- riešenie nadväznosti postupov na chirurgické, onkologické pracoviská,
- spätnú informačnú väzbu,
- mamografické vyšetrovacie metódy a ich kombinácie,

- vedenie záznamov, spracovanie a archivácia výsledkov skríningu.

Zmenou vedenia na Sekcii zdravia na MZSR bola činnosť Komisie pozastavená. Obnovenie činnosti Komisie bolo v roku 2016 vydaním nového Štatútu komisie, kreovaním Pracovných skupín a odovzdaním menovacích dekrétov jednotlivým členom Komisie.

Komisia iniciovala potrebu vypracovania Štandardov pre všetky modalities rádiologických vyšetrení a po súhlase českého MZ zabezpečila preklady českých štandardov, ako podklad pre vypracovanie Slovenských národných štandardov.

V roku 2018 dalo MZSR podnet na vypracovanie ŠDTP v rádiológii. Komisia sa zapojila do tejto iniciatívy a spolupodieľala na vytváraní ŠDTP v rádiológii, radiačnej onkológii a v nukleárnej medicíne. Pracovná skupina Komisie sa významnou mierou podieľala na príprave ŠDTP - Skrínigová mamografia a v rokoch 2018-2019 realizovala previerky na 43 mamografických pracoviskách. V previerkach sa opierala o európske usmernenia pre klinický audit na mamografických pracoviskách a metodické zabezpečenie správnosti výkonu mamografických vyšetrení na pracoviskách určených pre skrínig. Pre výkon klinických auditov Komisia pripravila návrh Odborného usmernenia MZSR pre realizáciu programu mamografického skrínigu nádorov prsníka a návrh Vykonávacieho predpisu na realizáciu klinických auditov na rádiologických pracoviskách. Tieto materiály čakajú na schválenie a uverejnenie MZSR.

Prínos aktivít Komisie pri realizácii mamografického skrínigu je vysoko aktuálny , pretože v súlade s novou legislatívou radiačnej ochrany a zdravotnej starostlivosti, predstavuje možnosť znižovania radiačnej záťaže pacientiek a redukciu mortality na nádorov= ochorenia mliečnej žľazy.

Vypracovali:

Doc. RNDr. Denisa Nikodemová, PhD.

Doc. RNDr. Martina Horváthová, PhD.